

DOI 10.52363/2414-5866-2025-2-17

УДК 351.851:378

Вавренюк С.А., д. держ. упр., доц., НУЦЗУ, м. Черкаси,

ORCID: 0000-0002-6396-9906,

Черниш Р.А., к.т.н., НУЦЗУ, м. Черкаси,

ORCID: 0000-0002-6245-0707,

Григор'ян М. Б., к.т.н., доц., НУЦЗУ, м. Черкаси,

ORCID: 0000-0003-0359-5735

Vavreniuk S., Doctor of Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Organization and Conduct of Emergency Rescue Operations, National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy,
Chernysh R., Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Organization and Conduct of Emergency and Rescue Operations, National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy,
Grygorian M., Associate Professor, Associate Professor of Organization and Conduct of Emergency Rescue Operations, National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОБУДОВИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

MODERNIZATION OF THE CONSTRUCTION OF A MODERN HIGHER EDUCATION SYSTEM IN UKRAINE

Дана стаття присвячена особливостям модернізації системи вищої освіти України в умовах глобалізаційних процесів та євроінтеграційного курсу держави. Проаналізовано основні напрями реформування освітньої галузі, серед яких: упровадження принципів європейського процесу, цифровізація освітнього середовища, удосконалення механізмів забезпечення якості освіти, розвиток академічної мобільності та інтеграція науки й освіти. Визначені принципи навчально-виховної діяльності закладів вищої освіти, які відіграють ключову роль у процесі модернізації системи освіти та суспільства загалом. Обґрунтовано необхідність формування інноваційної моделі університетів, орієнтованої на підготовку конкурентоспроможних фахівців та забезпечення сталого розвитку суспільства. Результати дослідження можуть бути використані у практиці освітнього менеджменту та під час розробки державної освітньої політики.

Ключові слова: вища освіта, модернізація, євроінтеграція, якість освіти, інновації, цифровізація.

This article is devoted to the peculiarities of modernizing the higher education system in Ukraine in the context of globalization processes and the country's European integration course. It analyzes the main directions of reforming the education sector, including the introduction of European principles, the digitization of the educational environment, the improvement of mechanisms for ensuring the quality of education, the development of academic mobility, and the integration of science and education. The principles of educational and training activities of higher education institutions that play a key role in the process of modernizing the education system and society as a whole are identified. The need to form an innovative model of universities focused on training competitive specialists and ensuring the sustainable development of society is substantiated. The results of the study can be used in educational management practice and in the development of state educational policy.

Keywords: higher education, modernization, European integration, quality of education, innovation, digitalization.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти України перебуває у стані динамічних трансформацій, зумовлених як внутрішніми, так і зовнішніми викликами. Глобалізаційні процеси, інтеграція до європейського освітнього простору, розвиток цифрових технологій, а також зростаючі потреби ринку праці вимагають від закладів вищої освіти оновлення підходів до організації навчального процесу, змісту освітніх програм та системи управління. Водночас існують низка проблем, що гальмують ефективність реформ: недостатній рівень фінансування, відтік науково-педагогічних кадрів, застаріла матеріально-технічна база, низька інтеграція науки й освіти, а також невідповідність між потребами економіки та підготовкою фахівців. У цих умовах модернізація системи вищої освіти стає стратегічним завданням державної політики, спрямованим на забезпечення конкурентоспроможності випускників, підвищення якості освітніх послуг та формування інноваційної моделі розвитку суспільства.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. За останні роки вітчизняні та міжнародні дослідники активно аналізують процеси модернізації системи вищої освіти України, зокрема в контексті євроінтеграційних процесів.

Учений В. Бахрушин у статті «Модернізація мережі закладів вищої освіти України: деякі євроінтеграційні аспекти» аналізує структуру європейських закладів вищої освіти за типами, правовим статусом та рівнями освіти, що є актуальним для стратегії розвитку вищої освіти України, включаючи відновлення, оптимізацію мережі та укрупнення закладів вищої освіти.

Науковець Н. Холяк у статті «Теоретичні засади та підходи до модернізації закладів вищої освіти» систематизує наукові підходи до дослідження процесів модернізації закладів вищої освіти на основі концепції сталого розвитку, виокремлюючи інституціональний, матеріально-екологічний, процесний, експериментально-пошуковий, стейкхолдерський та структурно-функціональний підходи.

Дослідниця К. Нестерова у статті «Модернізація управління ефективністю вищої освіти» досліджує сучасні підходи до управління ефективністю вищої освіти в умовах трансформації освітнього середовища, зокрема впровадження інноваційних технологій, розвиток дуальної освіти, цифровізацію управлінських процесів та зміцнення внутрішніх систем забезпечення якості.

Цей аналіз демонструє багатогранність підходів до модернізації системи вищої освіти України, охоплюючи аспекти структурної реформи, стратегічного планування, теоретичних засад, сучасних тенденцій та управлінських практик.

Постановка завдання. Метою дослідження є всебічний аналіз процесів модернізації системи вищої освіти України та обґрунтування ефективних шляхів її розвитку, спрямованих на підвищення якості освіти, конкурентоспроможності випускників, інтеграцію науки та навчання, а також наближення національної системи до європейських і міжнародних стандартів. Загальним завданням є надання рекомендації щодо впровадження інноваційних підходів та технологій у процес модернізації системи вищої освіти з метою підтримки стійкості та якості навчання в період сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. Освітній процес у широкому розумінні являє собою систему, до якої входять державні та недержавні заклади вищої освіти, котрі різняться за своїми параметрами, особливо по рівням та профілям. Сама система – це не просто сукупність різних об'єктів, а їх взаємопов'язаність між собою. Такий зв'язок дає можливість системі отримати інтеграційні, нові властивості, котрі походять з компонентів, які складають саму систему, та не вважаються механічної сумою властивостей окремих частин, що складають цю систему.

Головні принципи освітньої політики України полягають у забезпеченні рівного доступу кожної людини до якісної освіти незалежно від соціального статусу, місця проживання чи матеріального становища [1]. Вони спрямовані на формування сучасної системи навчання, яка відповідає вимогам ринку праці та ґрунтується на високих стандартах якості. Освітня політика базується на ідеї безперервності та наступності освіти, що створює умови для навчання впродовж усього життя. Вона передбачає демократизацію та гуманізацію освітнього процесу, поєднання академічної свободи й автономії закладів із відповідальністю за результати діяльності,

орієнтацію на розвиток особистості та формування громадянських і моральних цінностей. Важливе місце займають інноваційність і цифровізація, які забезпечують інтеграцію новітніх технологій у навчання та стимулюють наукову й дослідницьку діяльність.

Українська освітня політика тісно пов'язана з європейським інтеграційним курсом, що передбачає узгодження національних стандартів із міжнародними принципами та сприяє мобільності й конкурентоспроможності випускників на світовому ринку праці. Вона реалізується на засадах відкритості та прозорості управління, із залученням громадськості та партнерів до формування й удосконалення системи освіти.

Заклади вищої освіти відіграють ключову роль у процесі модернізації системи освіти та суспільства загалом. Саме вони виступають осередками підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних відповідати викликам сучасного ринку праці та забезпечувати інноваційний розвиток держави. Університети та інститути формують інтелектуальний потенціал країни, поєднуючи освітню та науково-дослідницьку діяльність, що дозволяє впроваджувати новітні технології, методики навчання та наукові розробки у практику.

Для навчально-виховної діяльності закладів вищої освіти характерними є наступні принципи:

- забезпечення доступності для кожного члена суспільства усіх форм та типів освітніх послуг, котрі надаються державою. Це зумовлює право вільного вибору кожним громадянином будь-якого закладу вищої освіти при рівних умовах, рівноправність навчання жінок та чоловіків. Такий принцип можливо забезпечувати завдяки безоплатному навчанню у державних закладах вищої освіти усіх типів, а також можливістю забезпечення здобувачів стипендією;

- забезпечення рівності умов для кожної людини при реалізації її здібностей, таланту, а також її всебічний розвиток. Розробка навчальних планів в закладах вищої освіти повинна охоплювати усі навчальні предмети, при вивченні яких здобувач має можливість всебічно розвиватися. Для інтенсивного розвитку здібностей здобувачів, в них є право вибору навчальних дисциплін. При цьому можливо використовувати різноманітні форми виховної роботи поза навчальним часом;

- розвиток гуманізму, демократизму, загальнолюдських духовних цінностей. Метою навчально-виховного процесу повинна бути орієнтація на зміцнення єдності народу, людини та держави. Одночасно з тим, процес виховання та пізнання сприяє розвитку самопізнання та самореалізації кожної особистості, а також вибору нею шляху по якому вона може йти до поставленої мрії. Науково-педагогічні працівники та здобувачі являють собою суб'єкти повноправної системи освіти, де кожен має право брати участь при вирішенні проблем навчально-виховного процесу в рамках своєї

компетентності, а також право на вибір закладу вищої освіти та індивідуальних форм для досягнення поставлених цілей;

- створення органічного зв'язку освіти з національною історією, культурою та сталими традиціями. Даний принцип може реалізуватися завдяки національній спрямованості виховання. Він приводить до необхідності вивчення історії та культури власного народу, рідної мови, а також сприяє прищепленню поважного відношення до національно-етнічних обрядів усіх народів, які заселяють територію нашої держави;

- принцип публічності та прозорості управління в освіті полягає у відкритості процесів прийняття рішень, забезпеченні доступу суспільства до інформації про діяльність органів управління та закладів вищої освіти, а також у створенні механізмів громадського контролю. Він передбачає регулярне інформування громадськості про результати освітньої політики, використання фінансових ресурсів, стан впровадження реформ та розвиток освітніх програм. Реалізація цього принципу сприяє підвищенню довіри до освітньої системи, зміцненню відповідальності керівництва, формуванню ефективного партнерства між державою, університетами, здобувачами та громадськими організаціями. Прозорість управління також виступає запорукою запобігання корупційним проявам, забезпечення справедливого доступу до освітніх послуг і створення умов для сталого розвитку системи освіти.;

- розвиток інтеграції освіти в науку та виробництво. При такому принципі необхідне повне вивчення усталених наукових досягнень, а також постійна робота над вдосконаленням системи освіти завдяки новітнім досягненням науки та техніки, культури і світоглядним функціям навчання. А при поєднанні освіти та виробництва дасть можливість забезпечити не лише повний виховний, але й економічний ефект, так як такий зв'язок сприяє всебічному розвитку майбутніх висококваліфікованих фахівців;

- налагодження взаємозв'язку в плані науки з іншими розвиненими країнами. Сьогодні система освіти намагається черпати та використовувати досягнення світової науки в плані вдосконалення технології та змісту навчання, з метою підготовки сучасних майбутніх фахівців. До завдань такого принципу можна віднести організацію сумісних досліджень з провідними іноземними вченими, що в результаті дасть можливість вивести українську науку на європейський рівень;

- в системі освіти повинен проглядатися гнучкий та прогностичний характер. Характерним для такого принципу повинна бути варіативність, саморегуляція та постійне оновлення вітчизняної освіти, а також її адаптація до реалій сьогодення;

- створення єдності та наступності в системі освіти. Новітня система освіти повинна будуватися на принципі послідовності та наступності навчання на усіх етапах. При цьому основною метою має бути формування

всесторонньо розвиненої особистості. Завдяки такій меті забезпечується внутрішня єдність структури та організаційних основ в системі освіти;

- система освіти повинна бути безперервною та різноманітною [2]. З метою забезпечення безперервності необхідно узгоджувати зміст та координацію навчально-виховної діяльності на різних щаблях освіти, які є продовженням попередніх. Задачею таких степенів є підготовка громадян до наступного кроку в їх освітньому розвитку. Це вирішується за рахунок оптимізації системи перепідготовки працівників та підвищення їх кваліфікації, а також модернізації системи післядипломної освіти завдяки державним стандартам та розвитку науково-виробничих комплексів. Безперервність освіти полягає в взаємозв'язку між загальною середньою, вищою та післядипломною освітою та підвищення зацікавленості особистості в самоосвіті.

Тим самим ми говоримо про наявність системності освіти, яка забезпечується сукупністю властивостей. Перш за все це присутність загальних інваріантних якостей, котрі притаманні для системи в цілому, разом з її складовими, не зважаючи на рівень та профіль. Варто віднести до таких якостей: варіативність, адаптивність, гнучкість, динамічність, прогностичність, стабільність, цілісність, доступність.

Разом з цим, освітню систему можна розглядати з різних точок зору: з однієї сторони, вона має гнучко та динамічно пристосовуватися до економічно-соціальних змін, що проходять у суспільстві, а з іншої – ураховуючи психолого-педагогічну основу, не вдаватися до крайнощів та не віддаватися кон'юктурі. Окремо взята система освіти повинна створюватися з освітніх систем, котрі склалися історично та має орієнтуватися на майбутнє, так як майбутні випускники закладів вищої освіти даної системи будуть жити та працювати зовсім у інших умовах.

Варто зазначити, що для сучасної освіти одна з найбільших проблем полягає у пошуку розумного співвідношення між централізацією та децентралізацією освітніх систем та стратегій. При цьому, на розуміння поняття «система освіти» значною мірою впливає особистісно-орієнтована парадигма сучасності та визначення пріоритетів освітніх цінностей особистості. Це уявлення, яке довгий час існувало щодо жорсткої централізації та монолітної стійкості освітньої системи, поступово змінюється. Освіта набуває варіативності, відкритості до змін та інновацій та перетворюється на диференційну сферу надання освітніх послуг, що, в свою чергу, впливає на кардинальні зміни самої парадигми освіти. Таким чином, в системі різко детермінованих закладів освіти, які нав'язують людині якусь освітню програму та обмежують її вибір, вона надає можливість мати свідомий вибір особистості щодо індивідуальної освітньої програми, яка буде відповідати власним інтересам, здібностям та потребам. Тому, при такому підході провідним є відповідність диференційованих освітніх бажань особистості до диференційова-

них освітніх послуг. Лише при такому варіанті політика та стратегія освіти будуть відповідати об'єктивним тенденціям розвитку суспільства.

Провідні тенденції в освіті сьогодні визначаються впливом глобалізаційних процесів, розвитку технологій та суспільних трансформацій. Передусім простежується активна цифровізація освітнього середовища, що проявляється у використанні електронних платформ, дистанційних технологій та штучного інтелекту для організації навчального процесу. Значного поширення набуває концепція освіти впродовж життя, яка забезпечує можливість постійного підвищення кваліфікації та професійної мобільності. Важливою тенденцією є інтеграція освіти, науки й інновацій, що сприяє створенню університетів дослідницького типу та формуванню інноваційних кластерів.

У сучасних умовах акцент робиться на індивідуалізації та персоналізації навчання, що дозволяє враховувати освітні потреби й здібності кожного здобувача освіти. Водночас розвивається академічна мобільність та міжнародне співробітництво, які забезпечують інтеграцію у світовий освітній простір. Значну увагу приділяють також формуванню соціальних і громадянських компетентностей, розвитку критичного мислення та навичок командної роботи.

Таким чином, провідні тенденції в освіті спрямовані на підвищення якості та доступності навчання [3], розвиток інноваційного потенціалу, формування конкурентоспроможного фахівця та активного громадянина, здатного до самореалізації у швидкозмінному світі.

Сьогоднішні реалії ставлять перед сучасною освітою якісно нові завдання, котрі будуть відображати новітні тенденції суспільства. Зараз сучасна школа будується зовсім в інших історичних умовах, тоді як в минулому людські знання, зібрані протягом багатьох поколінь змінювалися досить повільно, при тому, що знання, котрі отримувалися в школах, залишалися міцним фундаментом для тривалої професійної діяльності. Що стосується теперішнього часу, то у більшості європейських країн активно практикується ідея освіти протягом усього життя [4].

У цілому світі проходить розвиток суспільства, який супроводжується новими тенденціями, котрі характеризуються періодом глибинних змін як на світовій освіті, так й на вітчизняній. Зокрема ми говоримо про процес глобалізації, характерними властивостями якого є зростання попиту на вищу освіту, яка носить масовий характер. Майже третина європейського суспільства орієнтована на знання та працює у такому суспільстві. В таких країнах як Швеція та Данія цей показник складає 40%. У Європейському союзі 20% жителів, віком 35-39 років з вищою освітою, коли ще 20 років назад цей показник знаходився на позначці 12,5% для даної вікової групи. Згідно за прогнозами, у цьому столітті рівень національного благополуччя зможуть досягнути тільки ті країни, у яких 40-60% працездатного населення

буде з вищою освітою, яка при цьому відповідатиме світовим стандартам. У нашій державі відсоток людей з вищою освітою набагато менший, проте доступ до отримання вищої освіти на сьогодні стає більш доступним та демократичним.

Наразі на перший план виходять такі фактори як інтелектуальний капітал та навички, тобто вміння користуватися інформацією та володіти знаннями, які є основним чинником, визначаючим розвиток та багатство нації й окремих її громадян. В такому контексті знання стають ключовим чинником до успіху, при тому, що взагалі успіх економіки держави достатньою мірою залежить від освіти, яка включає початкову школу, освіту у закладах вищої освіти та протягом подальшого життя.

Широкої популярності у суспільстві набуває новий термін «освітня індустрія», який розкриває важливість освіти в економіці держави, наголошує на підвищенні фінансування освітнього процесу. Потрібно розуміти, що основа для майбутнього розвитку суспільства це розвиток багаторівневої ефективної освітньої системи, яка дасть можливість для кожної особистості отримувати повну середню освіту та більш як 50% дорослого населення зможуть здобувати базову вищу освіту. Такий підхід відрізняється від того, що був раніше, завдяки чому у ХХІ столітті показники отримання вищої освіти зросли по відношенню до загальної початкової.

Пріоритетом людини та її інвестицією на все своє життя стає вища освіта. Однак наша держава повинна вибудовувати свою освітню політику з нуля. На сьогоднішній день в Україні у суспільстві сформовані та продовжують формуватися елементарні засади ринкової ментальності, яка штовхає особистість отримувати не тільки якісні фундаментальні знання, а також підтримувати належну культуру ринкової самоорганізації. Фахівці європейських держав говорять про достатньо високий рівень підготовки українських спеціалістів у напрямку прикладних та природничих наук, проте сучасний ринок праці у нашій державі не в спроможі їх працевлаштувати.

Для модернізації освітнього процесу в цілому потрібно радикально змінювати філософію освіти, застосовувати нову культуру управління освітніми та науковими ресурсами, використовувати академічний та менеджерський підхід в проблемах освіти та науки [5]. В останнє десятиріччя розпочалися серйозні глобальні зміни, котрі значною мірою видозмінили роль, функції та способи функціонування освітнього процесу у всьому світі, а також й в Україні. До таких найбільш важливих змін варто віднести наступні:

- підвищення рівня значимості знань, що є важливим чинником для економічного зростання в широкому контексті;
- комунікаційна та інформаційна революція;
- відкриття глобального ринку праці;
- соціально-політичні перетворення в глобальному масштабі.

Разом з цим почали розробляти та впроваджувати навчальні програми, котрі мають національне підґрунтя, відбулося формування нових принципів та цілей освіти, які направлені на забезпечення національного характеру. Надмірна заідеологізованість дисциплін, що існувала, стала менш принциповою.

Закон України «Про освіту» [1] зазнає цілий ряд принципових змін у зв'язку зі швидкою зміною принципів господарювання та економічною нестабільністю. В умовах нашої незалежної держави, враховуючи соціально-економічні зміни та зміни нормативної складової, для забезпечення головної мети реформування варто було створити необхідну законодавчу та нормативну базу. Для цього було відпрацьовано та врегульовано деякі основні питання щодо порядку створення, ліквідації, атестації, ліцензування та акредитація закладів вищої освіти, розроблений порядок щодо організації навчального процесу, а також стипендіальне забезпечення здобувачів.

Серед всього особливо варто відокремити наступні інноваційні положення, а саме:

- відбулося відокремлення та розмежування функцій управління центральних та обласних органів управління;
- було забезпечено істотну демократизацію управління освітою завдяки збільшенню повноважних органів самоврядування на усіх рівнях;
- структура освітньо-кваліфікаційних рівнів набуває більш чіткої визначеності завдяки визнанню наукових ступенів магістра та бакалавра;
- був видозмінений порядок створення нових закладів вищої освіти, та їх необхідність, який в залежності від форми власності встановлює Кабінет Міністрів України;
- було введено екстернатну форму здобуття освіти, яка дає змогу розширити доступ населення до отримання вищої освіти та забезпечує рівні умови;
- впроваджуються для працівників додаткові виплати за вислугу років та на оздоровлення для забезпечення підвищення рівня соціальної захищеності.

Однак, поки ще держава не винайшла відповідних механізмів та не зробила практичних кроків, щоб залучити в повній мірі систему освіти разом з її кадровим та науковим потенціалом [6], щоб можна було вирішувати сьогоднішні актуальні питання щодо розвитку економіки. Освітня майже не підтримують зв'язків з промисловими підприємствами та установами, так як їх вже не цікавлять питання підготовки та залучення нових кадрів та підтримка даної діяльності. Також недостатня нормативна база, котра б сприяла та заохочувала інвестувати в освіту підприємства та підприємців. При такій ситуації формується імідж освіти, яка є надлишковою та відноситься до другорядної сфери, та яка несе лише додаткове фінансове навантаження для підприємств. Варто сказати, що поняття пріоритетність

якоїсь галузі, лише визначається обсягом виділення освіти коштів значного обсягу. Проте, якщо тільки вкладати кошти в існуючу систему без вивчення її глибинної суті, це не забезпечить позитивного результату та ефективності.

Вже стало практикою, коли заклади вищої освіти в Україні щороку відправляють за кордон для проходження навчання, стажування, підвищення рівня кваліфікації та участі у наукових форумах, а також оздоровлення, здобувачів, аспірантів та науково-педагогічних працівників. Україна намагається постійно підтримувати та розвивати тісні контакти з іноземними міжнародними урядовими, а також неурядовими організаціями, програмами, різними фондами.

Сьогодні розробляються та реалізуються стратегічні напрями щодо організації та місця науки в системі Міністерства освіти і науки України відповідно до сучасних умов. Розроблена та функціонує галузева система науково-технічної експертизи, котра реалізується за допомогою науково-експертних рад. Однією важливою тенденцією вже стало входження нашої держави до міжнародного освітнього простору. Для цього створена новітня телекомунікаційна мережа в освітньому просторі Міністерства освіти і науки України, запроваджено вільний доступ та вихід у систему Інтернет не лише науковим співробітникам, а також здобувачам та аспірантам. Сьогодні система вищої освіти знаходиться на етапі глибокого реформування та перетворення. Відбувається процес переходу при умовах від жорсткої централізації управління та при замкнутій плановій економіці до ринкової економіки та децентралізації управління, а також боротьби за усталення цінностей демократичного суспільства.

Так, щоб формувати сучасну освітню систему потрібно розвивати динамізм, який є притаманною рисою сучасного суспільства, дотримання умов для зростання соціальної ролі кожної особистості, впровадження гуманізації та демократизації суспільства, важливу роль приділяти інтелектуалізації праці та пристосовуванню до зміни техніки та технологій у всьому світі. Сьогодні для освітньої діяльності та функціонування освітньої системи в сучасній Україні одним із пріоритетів розвитку є практичне реформування освітньої системи в цілому. При цьому освіта займає одне із вирішальних місць в соціально-економічному, політичному, культурному та науковому житті суспільства, слугує стратегічним ресурсом для покращення добробуту людей, забезпечує національні інтереси та зміцнює авторитет й конкурентоспроможність нашої держави у міжнародному просторі. Саме тому основна зосередженість України повинна бути направлена на постійне підвищення якості освітнього процесу, постійне оновлення змісту та форм освіти, правильне планування та організацію навчального процесу, алгоритм послідовності процесу здобуття профільного рівня та продовження навчання протягом усього життя, створення системи постійного навчання, а також

інтеграцію освітнього простору нашої держави до світової системи вищої освіти та збереження й розвиток традицій вітчизняної вищої школи.

Для модернізації побудови системи вищої школи варто проводити:

- посилення вже існуючих цінностей та аспектів в системі вищої освіти та реформування підготовки усього українського суспільства до новітніх умов життя, а також інструментів економічного розвитку могутності держави, сприяючих розвитку громадянського суспільства;
- впровадження змін у структуру та зміст навчання [7], котрі будуть орієнтовані на запровадження нового менталітету, а також компетентності населення, яка направлена на успішний результат в демократичній та правовій державі з керованою ринковою економікою;
- роботу в напрямі зростання міжнародного рейтингу та рівноправної інтеграції вищої освіти нашої держави в світовий та європейський освітянський простір.

Процес реформування вітчизняної системи освіти направлений в бік євроінтеграції та повинен опиратися на:

- збереження та примноження національних традицій в сфері освіти;
- на основі закону розподілу праці повинні відбуватися зміни у вітчизняній освіті;
- для виявлення суспільної логіки необхідно застосовувати закон конкуренції та закон змінності праці;
- основою змін у вітчизняному освітньому середовищі повинен бути приклад європейських освітніх систем.

Тому в сьогоденнішніх реаліях варто проводити зміни в нормативно-правовій базі стосовно встановлення контролю щодо розвитку вітчизняної системи вищої освіти, а також визначення компонентних складових освіти на законодавчому рівні та ефективність сучасних навчальних методик, застосовуючи при цьому інформатизацію в навчальному процесі [8].

Досліджуючи освітнє середовище нашої держави та вплив на нього інтеграційних процесів можна визначити механізм модернізації системи вищої освіти, яких допоможе рухати новітню систему в напрямі євроінтеграції (рис. 1).

На основі проведеного дослідження нами запропонований механізм реформування сучасної системи вищої освіти, котрий в результаті забезпечить економічне зростання держави та сталий розвиток суспільства.

Даний механізм визначає учасників освітнього процесу, які повинні забезпечувати його функціонування, при цьому повинна бути вагома зацікавленість зі сторони держави. Для руху в напрямі європейського освітнього простору держава повинна створити сучасну нормативно-правову базу та фінансову підтримку, тобто державна освітня політика повинна визначити вектор руху системи вищої освіти. Міністерство освіти і

науки України у відповідності до політики держави повинне визначити наявні проблеми та створити всі умови для їх усунення.

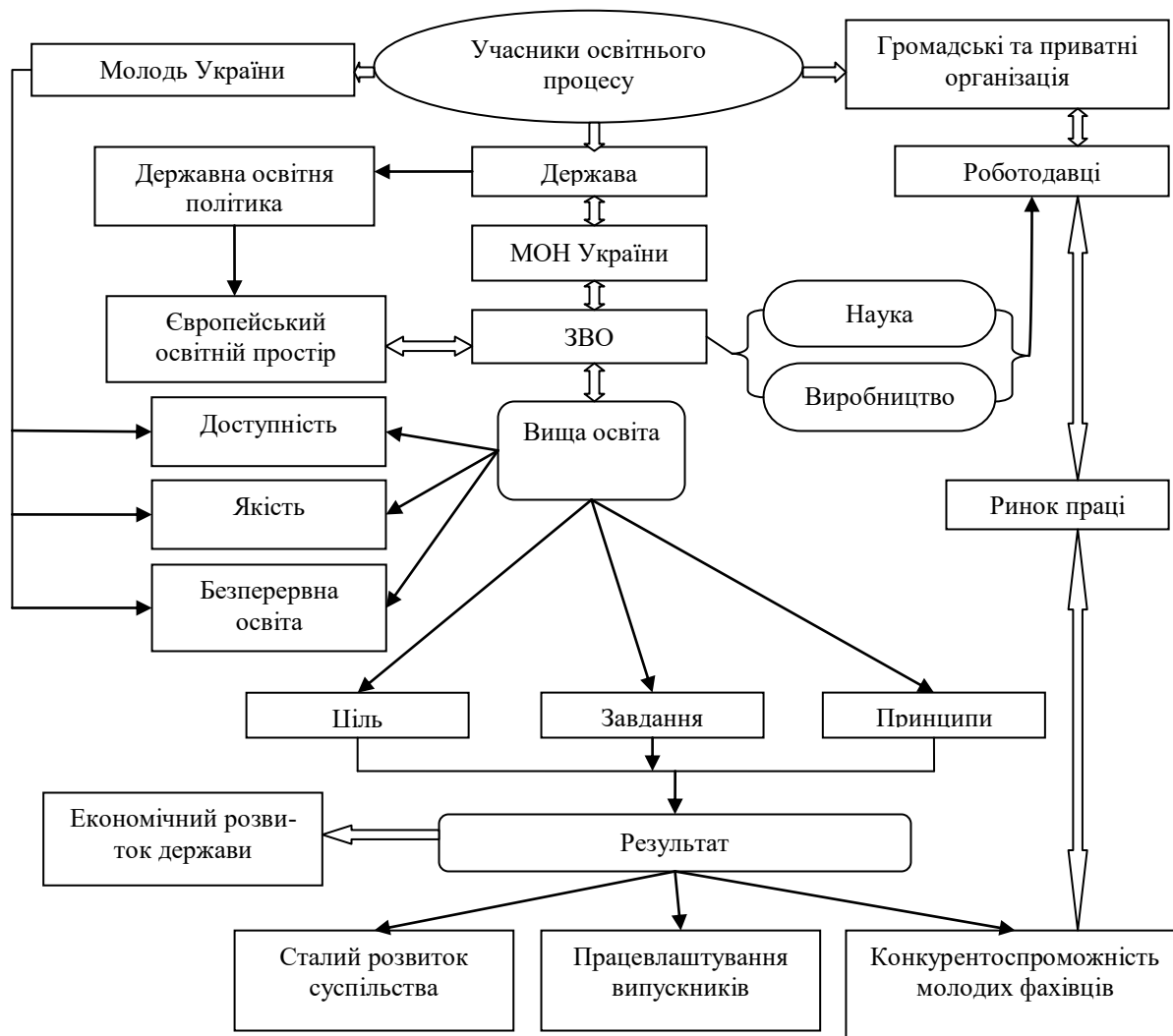

Рис. 1. Механізм побудови сучасної системи вищої освіти
Джерело: авторська розробка [4]

Даний механізм передбачає прямий взаємозв'язок освітніх закладів з громадськими та приватними організаціями, а також з виробництвом, що в результаті їх взаємодії можливо буде забезпечити ринок праці конкурентоспроможними молодими фахівцями. Вища освіти буде направлена на розвиток молодого покоління, завдяки своїй доступності, якості та безперервності в освіті, так як освіта протягом усього життя дасть змогу вдосконалюватись та вмотивовувати особистість до саморозвитку. У результаті такого механізму взаємодії вища освіта може вийти на значно вищий рівень з якістю на-

дання освітніх послуг та приваблювати наукову спільноту європейських країн. А для нашої держави буде можливість для економічного зростання та сталого розвитку теперішнього суспільства.

Висновки. Проведений аналіз показав, що модернізація системи вищої освіти України є необхідним та стратегічно важливим процесом, зумовленим глобалізаційними викликами, потребами ринку праці та євроінтеграційними вимогами. Сучасні заклади вищої освіти відіграють ключову роль у формуванні конкурентоспроможних фахівців, розвитку науково-дослідницької діяльності та впровадженні інноваційних технологій у навчальний процес.

Значну увагу державі необхідно приділити закладам вищої освіти, які забезпечують якість надання освітніх послуг. Державна політика повинна бути направлена на розширення автономії закладам вищої освіти, при цьому використовуючи передовий європейський досвід, проте опираючись на вітчизняні традиції та історію становлення системи вищої освіти.

Вітчизняний ринок праці буде слугувати базисом змін на шляху до європейської спільноти. Заклади вищої освіти повинні стати фундаментом для формування молодих фахівців з практичними знаннями, які будуть конкурувати на ринку праці.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з більш детальним аналізом ефективності конкретних механізмів модернізації, зокрема цифровізації навчального процесу, розвитку дуальної освіти, інтеграції науки та виробництва, а також оцінкою впливу реформ на якість підготовки фахівців. Також важливо досліджувати практичні аспекти впровадження принципів публічності та прозорості управління, оцінки результатів освітніх програм та їх відповідності міжнародним стандартам. Результати таких досліджень сприятимуть підвищенню ефективності освітньої системи України та формуванню інноваційної моделі вищої освіти, орієнтованої на потреби сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Ажажа М.А. Державне управління модернізацією вищої освіти в Україні: монографія. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2019. 427 с.
2. Белова Л.О. Якісна освіта як запорука якості життя населення. Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2016. Вип. 4 (54). С. 8–17.
3. Вавренюк С.А. Удосконалення системи державного управління у сфері вищої освіти // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х.: Вид-во НУЦЗУ, 2019. Вип. 1 (10). С. 251–257.
4. Вавренюк С.А. Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2020. 284 с.

5. Вавренюк С.А. Проблемні питання підготовки висококваліфікованих кадрів вищої школи // Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. 2018. Вип. 21. С. 85–89.

6. Домбровська С.М. Якість освіти як одна із заporук вдалого державного реформування вищої школи України // Актуальні проблеми державного управління. 2011. № 1. С. 149–154.

7. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

8. Садковий В.П., Домбровська С.М., Шведун В.О., Вавренюк С.А. Державне управління виховним процесом в закладах вищої освіти України : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2019. 352 с.

References:

1. Azhazha, M.A. (2019). Derzhavne upravlinnya modernizaciyeyu vyshhoyi osvity v Ukrayini. [Public administration of modernization of higher education in Ukraine]. Zaporizhzhya : Klasychnyj pryvatnyj universytet. 427 p.

2. Byelova, L.O. (2016). Yakisna osvita yak zaporuka yakosti zhyttya naselennya. [Quality education as a guarantee of quality of life]. Xarkiv: Vyd-vo XarRI NADU. P. 8–17.

3. Vavreniuk S.A. (2019). Udoskonalennya sistemi derzhavnogo upravlinnya u sferi vishoyi osviti [Improvement of the system of public administration in the field of higher education]. Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine: Coll. Sciences. BC. Xarkiv: NUCZU. P. 251-257.

4. Vavreniuk, S.A. (2020). Derzhavne upravlinnya reformuvannyam vy`shhoyi osvity` v Ukrayini [State Administration of Higher Education Reform in Ukraine]. Xarkiv : NUCZU. 284 p.

5. Vavrenyuk, S.A. (2018). Problemni pitannya pidgotovki visokokvalifikovanih kadriv vishoyi shkoli [Problematic Issues of Highly-Skilled High School Personnel Training]. Investments: practice and experience: a scientific and practical journal, 21. pp. 85-89.

6. Dombrovskaya S.M. (2011). Yakist osviti yak odna iz zaporuk vdalogo derzhavnogo reformuvannya vishoyi shkoli Ukrayini [Quality of education as one of the pillars of the successful state reform of Ukraine's higher education]. Current problems of state management 1. P.149-154.

7. Zakon Ukrainy "Pro osvitu"vid 5 veresnia 2017 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

Sadkovy V.P., Dombrovska S.M., Shvedun V.O., Vavreniuk S.A. (2019). Derzhavne upravlinnya vy`xovny`m procesom v zakladax vy`shhoyi osvity` Ukrayiny [State management of the educational process in higher education institutions of Ukraine] : Xarkiv : NUCZU. 352 p.